

Territorialiseringens möjligheter och utmaningar ur ett rättviseperspektiv och där mångfunktionella gröna allmänningar gynnas

Projektledare: Annika Dahlberg och Sara Borgström

Några av våra forskningsteman:

Kyrkogården – vems plats i stadslandskapet?

Urban foragering – en allemansrätt.

Vad är urbana gröna allmänningar i teori och praktik?

Rullstolsburen i stadsnaturen.

Unga kvinnor och stadens grönska.

Allt fler människor flyttar till storstäder, vilket innebär stora utmaningar och ställer höga krav på hållbara lösningar för framtiden. Städernas grönstruktur, som parker, skyddade områden och mindre grönområden, bidrar på olika sätt till hållbara ekologiska och sociala processer. I takt med urbaniseringen riskerar dessa grönområden att minska i antal och i yta, och då blir planering, skötsel och användning av de kvarvarande områdena än viktigare. Dessa grönområden är gröna allmänningar, som kan och bör nyttjas av alla som vill. Redan idag vet man att olika grupper i samhället inte utnyttjar de möjligheter som grönområdena erbjuder, t.ex. på grund av avstånd, tillgänglighet och kulturella faktorer. Det är viktigt att denna sociala snedfördelning minskar. Miljörättsvetenskap är ett forskningsfält som studerar hur tillgången till positiva miljökvantiteter skiljer sig mellan svagare och starkare grupper i samhället. En annan aspekt som lyfts fram i diskussioner om hållbar utveckling är mångfunktionella landskap, med syfte på både den ekologiska och den sociala och/eller kulturella mångfalden. Ett multifunktionellt landskap rymmer fler värden än det mer monotona landskapet, t.ex. en högre biodiversitet, fler ekosystemtjänster och kan tillgodose fler markanvändningsintressen. Det gör landskapet mer flexibelt vilket är centralt för samhällets förmåga till anpassning, särskilt i tider av stora förändringar och utmaningar. Dessa landskap ger en större förmåga till att ställa om och anpassa användningen av ett område efter de behov som uppstår.

Projektets syfte är att studera hur olika territorialiseringsprocesser påverkar tillgången och nyttjandet av urbana grönområden, samt hur dessa processer påverkar landskapets sociala och ekologiska mångfunktionalitet. Med territorialiseringsprocesser menas sådana processer där myndigheter, organisationer, informella grupper och individer med olika strategier påverkar användningen, och användarna, av ett område. Detta kan t ex ske via programmering av en grönyta, som när en kommun anlägger utomhusgym, fotbollsplaner eller planteringar. Programmering kan även ske genom informella strategier, där ett visst nyttjande mer eller mindre utestänger annat nyttjande. En annan territorialiseringsprocess är smygprivatisering, där den privata sfären utökas genom att en tidigare allmän yta tas i anspråk, t ex vissa former av stadsodling. Dessa och liknande processer påverkar redan idag många grönområden, över sammanlagt en stor yta, och många potentiella användare. Dessa processer kan ha en både positiv och negativ inverkan på ett rättvist nyttjande, liksom öka eller minska landskapets mångfunktionalitet.

Projektet är tvärvetenskapligt och inkluderar natur- och samhällsvetenskap. Planering och genomförande av forskningen kommer att ske i nära samarbete med andra aktörer, t.ex. myndigheter, organisationer, sociala rörelser och enskilda nyttjare (och icke-nyttjare) av grönområden. På så sätt garanteras samhällets nytta av forskningen och dess resultat. Järvafältet i Stockholm, en av regionens gröna kilar, utgör den geografiska ramen för projektet. Här kommer vi genomföra en kartering av hur området har förändrats

under de senaste tre decennierna t ex vad gäller användning, tillgänglighet, ekologisk och social mångfald, samt utforska vilka territorialiseringsprocesser och aktörer som ligger bakom vissa av dessa förändringar. Utifrån denna kartering kommer vi att välja ut ett antal fallstudier där vi på djupet undersöker drivkrafterna bakom olika territorialiseringsprocesser och deras konsekvenser. I karteringen av området kommer vi använda oss av det rika material som finns i form av flyg- och satellitbilder, kartor, inventeringar samt egna undersökningar i fält. Till detta läggs sedan information från policy- och planeringsdokument, dialogprocesser med boende och intervjuer med nyckelpersoner. I fallstudierna kommer vi genomföra djupintervjuer, deltagande observation, samt insamling av information baserat på fotografering. Hur olika aktörer förstår, värderar och använder olika typer av grönområden, och hur de ser på de förändringar som sker är centralt i projektet. Projektets resultat kommer att vara av stort intresse för många olika aktörer och vår ambition är att konstruktivt bidra till pågående planering och förvaltning i Stockholmsregionen, samt att med ny kunskap aktivt delta i diskussioner för att lösa konflikter mellan olika markanvändningsintressen i stadslandskap generellt.